

MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet

Székhely: 1097 Budapest Tóth Kálmán u. 4. Telefon: (+36-1) 309-2662, E-mail: kti.titkarsag@krtk.mta.hu, www.mtakti.hu

---

2018. évi kutatási célok

A Közgazdaság-tudományi Intézet hazai és nemzetközi kutatási projektek keretében – amelyek közül kiemelendő a 34 NKFIH, 3 EU-s, 3 Lendület projekt – és intézeti kutatási stratégiája alapján folytatja tevékenységét.

Az **Agglomeráció és társadalmi kapcsolathálózatok** Lendület kutatócsoport a program célkitűzéseinek megvalósításával halad 2018-ban. A céloknak megfelelően két adatfelvételt terveznek, melyekkel a vállalaton belüli és vállalatok közötti kommunikációt elemzik és modelleket alkotnak a személyes és szakmai kapcsolathálózatok dinamikájára. Az egyik adatfelvételben egy hazai telekommunikációs szolgáltató céggel egyeztetnek, hogy vállalaton belüli és vállalatok közötti kommunikációs adatokat kapjanak. A másik adatfelvétel Svédországban zajlik, ahol a stockholmi ICT cégek alkalmazottai között készítenek kérdőíves felmérést a kapcsolathálózataik feltérképezésére.

A szabadalmakban megvalósuló együttműködési hálózatok térbeli dinamikájának empirikus elemzését 2018-ban végzik el. Szabadon hozzáférhető OECD adatok segítségével a 1977-2013 közötti szabadalmi együttműködéseknek nézik: a távolság hatásának változását keresik, és az iparágak egyes régiókban való kiemelkedésének mintázatát elemzik.

A hálózat és teljesítmény témakörben hazai filmekben megvalósuló együttműködési hálózatok sikerességre való hatását vizsgálják.

Két, társadalmi szempontból nagyon fontos projektet is befejeznek 2018-ban. Az elsőben a foglalkozások automatizálásának regionális egyenlőtlenségekre gyakorolt hatását vizsgálják, melyben különös figyelmet fordítanak arra a hatásra, hogy az egyének nagyobb eséllyel költöznek be a városokba, ha nem automatizálható munkát végeznek. A második projektben társadalmi kapcsolathálózatok városokon belüli jövedelemegyenlőtlenségekre gyakorolt hatását vizsgálják. Megmutatják, hogy a településeken belüli magas jövedelemegyenlőtlenség töredezetebb kapcsolathálózatokat eredményez, a töredezett kapcsolathálózatok pedig könnyebben vezetnek jövedelemegyenlőtlenségek további növekedéséhez.

A **Makrogazdaságtan és növekedés** csoport az Európai Kutatási Tanács támogatásával elindítja a Tudásáramlás című ötéves projektet, amely a nemzetközi tudásáramlás csatornáit vizsgálja. A fő kérdés az, hogy a külkereskedelmen, működőtőke-befektetésen és más csatornákon érkező külföldi tudás hogyan befolyásolja a gazdasági fejlődést. A kutatás újszerű mikroadatokat használ Közép- és Kelet-Európai országokból, hogy megmérje három csatorna fontosságát: az importált gépekben megtestesülő technológia, a külföldi menedzserekben megtestesülő műszaki és szervezeti tudás, és a multinacionális vállalatokban megtestesülő tudásátadás. Továbbá kérdés, hogy a beérkező tudás milyen hatással van a befogadó ország cégeire és dolgozóira, az aggregált termelékenységre és a jövedelmi egyenlőtlenségre. A kutatás a helyi gazdasági interakciók jobb megértését segíti egyrészt új elméletek építésével, másrészt új mérésekkel.

A „Gazdasági növekedés, termelékenység és strukturális átrendeződés: az Európai Unió és Magyarország” kutatás célja annak elemzése, hogy az Európai Unió országaiban - és ezen belül Magyarországon - miképp változik a gazdaság strukturális összetétele. Modellek és szektorális adatok segítségével a kutatás összeköti a strukturális átalakulás jelenségét az aggregált termelékenység, bérhányad, valamint az országok közötti konvergencia és a

reálárfolyam mérőszámaival. A kutatás segít megérteni a strukturális átalakulás szerepét a felzárkózás folyamatában. Emellett célja annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a kormányzati iparpolitika miként használható a gazdasági fejlődés felgyorsítására.

További kutatási irányok a csoportban: (i) egy ágens-alapú nyugdíjmodell kifejlesztése, és a nyugdíjbameneteli döntés gépi tanulási módszerrel való tanulmányozása, (ii) a wavelet matematikai-statisztikai módszertan kiterjesztése az árfolyam és árak kapcsolatára, illetve (iii) a bérek meghatározódásának tanulmányozása klasszifikációs és regressziós fa segítségével.

Az **Agrárgazdaságtan és vidékfejlesztés** kutatócsoport munkája 2018-ban a korábbi években folytatott kutatásokon (elsősorban NKFIH, MTA-Bilaterális egyezmények) illetve a SKIN és az újonnan induló LIFT H2020-as projekten alapul, amelyek az alábbi nagyobb témák köré csoportosíthatóak:

- Gazdasági válság és nemzetközi agrárkereskedelem: A 2015-ben elnyert OTKA kutatás fő kérdése, hogy a gazdasági válság mennyiben rendezte át a nemzetközi agrárkereskedelem korábbi szerkezetét.
- A farmok technikai hatékonyságának és termelékenységének vizsgálata: A kutatás a mezőgazdasági ágazatok hatékonyságával kapcsolatos klasszikus kérdésekre koncentrálnak: mint az üzemnagyság és hatékonyság közötti kapcsolat, illetve a szervezeti formák és a támogatások hatása a hatékonyságra, illetve az üzemek közötti technológiai heterogenitásra.
- Hazai biogazdálkodók faj- és fajtaválasztási döntéseinek elemzése
- Rövid ellátási láncok az élelmiszergazdaságban
- Vertikális koordináció az élelmiszergazdaságban: A kutatás fő célja, hogy megvizsgálja a szövetkezés – együttműködés gazdasági és társadalmi feltételeit és akadályait az élelmiszer-gazdaságban, különös tekintettel a bizalom és motiváció termelői szinten vizsgált kérdéseire.
- Vidékfejlesztési kutatások: Az európai és a hazai vidékfejlesztési rendszer átalakulása, a vidékfejlesztési filozófia változása a 2014-20-as tervezési időszakban. A társadalmi innováció szerepe, lehetőségei a vidékfejlesztésben. A kulturális örökségvédelem és a vidékfejlesztés kapcsolata
- Hálózat teljesítmény az agribusiness szektorban: A kutatás célja, az agribusiness szektorban lévő hálózatok teljesítményének növelése, mely fokozott innovációs tevékenységhez, gazdasági növekedéshez, és fenntartható fejlődéshez vezet.

A **Piac- és vállalatelméleti és empirikus kutatásokkal** foglalkozó csoport elsődleges feladata továbbra is a Verseny és szabályozás című kötet elkészültének biztosítása. Támogatás esetén lehetővé válik egy újabb angol nyelvű válogatás elkészítése. A kutatócsoport által tervezett kutatások egy része a kötet tematikájához kapcsolódik. A következő évben részletesebben foglalkoznak a mobil telekommunikációs iparágban egyre inkább elterjedt hálózat-megosztási megállapodások közgazdasági és versenypolitikai kérdésével. Ezek a megállapodások a 2000-es évek eleje óta léteznek, és az érintett vállalatok tevékenységére egyre jobban kiterjednek. A megállapodások többfajta versenypolitikai aggályt is felvethetnek, ugyanakkor a másik oldalon egyre nagyobb hatékonysághoz is vezethetnek, amelyek ezeket ellensúlyozhatják. Vizsgálat indul abban az egyre többet vitatott kérdéskörben, hogy a fogyasztókat milyen potenciális érdeksérelem érheti egyes digitális piacokon. A személyes adatok átadásakor, a növekvő számú adatgyűjtő vállalkozás piacra lépésével, felmerül a kérdés, hogy a fogyasztók milyen mértékben képesek mérlegelni az átadással járó hasznokat illetve hátrányokat.

Az NKFIH által finanszírozott egészségügy-gazdaságtani kutatások első eredményeinek publikálására az Akadémiai Kiadónál kerül sor 2018-ban. Az innovációs rendszerek kutatásában az eltérő közgazdasági iskolák és innovációs modellek, valamint a visegrádi országok tudomány-, technológia- és innováció-politikájának és innovációs teljesítményének összehasonlítására 2018-ban új vizsgálat indul. A kockázati-tőke-ágazat kutatása az üzleti inkubációs és akcelerator szervezetekre vonatkozó nemzetközi tapasztalatok megismerésével és adaptálási lehetőségeinek feltárásával egészül ki.

A **Hálózatok gazdaságtana** csoport kutatási tervei között szerepel a kapcsolatháló és a munkaerő-áramlás szerepének vizsgálata a munkapiaci folyamatokban és a vállalati teljesítményben, a munkaerő-áramlás által közvetített tudástranszfer hatása az iparágon belüli termelékenység szórásra című kutatás folytatása, a társadalmi hálózatok szerepének vizsgálata a piaci mechanizmusokban és az információs problémák kezelésében, valamint a fogyasztói viselkedés vizsgálata a digitális platformokon.

A **Vállalat, stratégia és versenyképesség** Lendület csoport folytatja korábbi kutatásait, valamint nagy hangsúlyt helyeznek az alábbiakra:

- A Lendület projekt sikeres lezárására
- A beszállítói felmérés feldolgozására
- Az autópári beszállítói láncokról szóló projektünkre
- A folyamatban lévő NKFIH projektekre
- Az Európai Bizottság számára készítendő jelentésre

A **Játékelméleti** kutatócsoport tagjai nagyszabású projektet kezdtek a körzetkiosztási módszerek vizsgálatára, terv szerint erre a témára fognak NKFIH pályázatot benyújtani. A projekt során a gyakorlati módszereket vetik össze az elmélettel, cél a gyakorlat alapján az elmélet fejlesztése, ugyanakkor szeretnének gyakorlati javaslatokat is megfogalmazni.

A partíciós függvény alakú játékok elmúlt években folytatott vizsgálata több érdekes, nyitott kérdést fedett fel, ezek szisztematikus vizsgálata izgalmas projekt középtávon. Rövidebb távon a projekt állomása: a kockázati és a hálózati magot bemutató tanulmányokat befejezni, frappáns alkalmazások kidolgozása mindkét modellhez.

A hatalmi indexek témakörben futó vizsgálatok folytatása, lehetőleg pályázati keretek között. Az intézet Agrárgazdaságtan és Vidékfejlesztés csoportjának vezetőjével együtt vizsgálták az EP agrárbizottságának a COMAGRI-nak a szereplőit egy konvex szavazási játék keretében valós adatbázis felhasználásával. Cél a térbeli szavazási játékok COMAGRI-ra való alkalmazásával, illetve a Brexit elemzésével foglalkozó tanulmányok befejezése.

További terveik: WoS adatokat felhasználva játékelméleti kutatóhelyek rangsorának felállítása, az európai gázhálózat elemzésének folytatása, elsősorban ellátásbiztonsági kérdéseket helyezve a kutatás középpontjába.

A **Közösségi gazdaságtan és közpolitikák** kutatócsoport folytatja a közfoglalkoztatással kapcsolatos kutatásait a következő témák vizsgálatával: a közfoglalkoztatásból történő kilépés esélyeinek becslése többváltozós regressziós becsléssel (a közfoglalkoztatás csökkenté vagy növeli-e az elsődleges munkaerőpiacra lépés esélyeit); korábbi munkanélküliek álláskereső során van-e a közfoglalkoztatotti előéletnek stigmatizáló hatása; hogyan hat a közfoglalkoztatás – abból való kilépés esetén – a piacon elérhető bérré; a közfoglalkoztatás hatása a polgármesterek újraválasztási esélyeire. Vizsgálják továbbá a politikai favoritizmus, a versenyerősség és a vállalati hatékonyság kapcsolatát, mérik az ártorzítást a

közbeszerzésekben, illetve elemzik az abban megfigyelhető korrupciós kockázatokat; valamint az EU-s támogatások hatását a korrupciós kockázatra. Az egészségpolitikai kutatások keretében folytatódik a mortalitás nemzetközi különbségeinek a vizsgálata. Újdonság az elemzés kiterjesztése a különböző betegségekre (szív- és érrendszeri, agyi, rák, stb), és azon belül egyes alcsoportokra vonatkozó halálozások vizsgálatára. Sor kerül az életkorspecifikus tényezők elemzésére is. Vizsgálják a munkaügyi adatbázisok (álláskeresők, közfoglalkoztatottak, más aktív munkapiaci programokban résztvevők, stb.) konzisztenciáját, előrejelzik a munkapiaci folyamatok költségvetésre gyakorolt hatását. Elemzik a kulturális és társadalmi tőke szerepét a munkapiaci beavatkozások sikerességében, ezeknek a beavatkozásoknak a hatását a területi konvergencia folyamatokra, a fiatalok munkaerőpiaci státuszának és képzettségének, valamint a különböző jóléti politikáknak a hatását a szubjektív jóllétre. Vizsgálják továbbá az állami intézkedések hatását a magyar szociális szövetkezetek fejlődésére, illetve továbbfejlesztik, statikusból dinamikussá alakítják a politikai átmeneteket a politikailag torzított tőke-allokációval magyarázó modellt.

A **Mechanizmustervezés** Lendület csoport az alábbi kutatási témákat fogja vizsgálni:

- a holtversenyek és közös kvóták együttes jelenléte esetén miként lehet egészértékű programozási módszerrel stabil megoldást kiszámítani. Ennek nagy jelentősége van a hazai felsőoktatási felvételiben.
- egy iskolaválasztás által motivált allokációs problémát, a társadalmilag optimális Pareto-hatékony párosítás keresését, amely mind a jelentkezők preferenciáit, mind a társadalmi hatékonyságot (pl. utazási távolságok minimalizálását) figyelembe veszi.
- a Pareto-hatékony allokációk kérdését bizonytalan preferenciák esetén. A cél egyrészt egy adott allokáció esetén annak kiszámítása, hogy az milyen valószínűséggel Pareto-hatékony, másrészt egy olyan allokáció hatékony megtalálása, amely a lehető legnagyobb valószínűséggel Pareto-hatékony.
- a többoldalú hozzárendelési játékok magját és vNM-alkuhalmazát, amely a kétoldali esetben egybeesik.

Az **Oktatás-gazdaságtan és munkapiac** kutatócsoport az alábbi témakörök mentén folytatja kutatásait:

- Az egyházi iskolák hatása a tanulói teljesítményekre és az iskolai szegregációra
- A szabad iskolaválasztás hatása az esélyegyenlőségre (PISA-adatok alapján)
- Az 1998. évi szakképzési reform hatásainak elemzése
- A tanárok eredményessége és a tanárok iskolák közötti mobilitása
- A kötelező 3 éves kori óvodakézdés hatása az anyák munkakínálatára
- Gyermekvállalással kapcsolatos szakpolitikák hatása a gyermekvállalás előtti várakozásokra és viselkedésre
- EU-országokra kiterjedő kutatás a gyermekellátások hatásáról és a szülői bérkülönbségekről
- A felsőoktatási továbbtanulás nemek közötti különbségei
- A tankötelezettségi korhatár változtatásának hatásának vizsgálata az iskolai részvételre és a középiskola befejezésére
- Az iskolák közti verseny hatása az iskolák eredményességére
- Az roma tanulók iskolai szegregációjának hosszú távú időbeli trendjét, a szegregáció okait és következményeit összefoglaló policy tanulmány
- Nemek közötti személyiségbeli és preferenciákban fellelhető különbségek

- Kísérleti kutatások végzése a KRTK új épületében levő kísérleti laboratóriumban: nem kognitív készségek összefüggése a kognitív képességekkel, illetve iskolai eredményekkel
- Roma és nem roma demográfiai, fertilitási és születéskori egészségbeli hosszú távú trendek
- A perinatális intenzív centrumok rendszerének kiépülése Magyarországon és hatása a csecsemőhalandóság csökkenésére (1970-2012)